Leander Kahney

Jony Ive

Jony Ive

A zseni az Apple termékei mögött

Leander Kahney

hvg könyvek

A fordítás alapja:
Leander Kahney: *Jony Ive: The Genius Behind Apple's Greatest Products.*
Published by arrangement with Portfolio, a division of Penguin Group (USA) LLC,
A Penguin Random House Company.

Copyright © Leander Kahney, 2013

Fordította © Garamvölgyi Andrea, 2014

Szerkesztette: Kenyó Ildikó

Szaklektor: Balogh Csaba

Borító adaptáció: Tabák Miklós

Borítófotó: Mike Marsland / WireImage / Getty Images

HVG Könyvek
Kiadóvezető: Budaházy Árpád
Felelős szerkesztő: Koncz Gábor

ISBN 978-963-304-165-9

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképészeti úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., Budapest, 2014
Felelős kiadó: Szauer Péter

www.hvgkonyvek.hu

Nyomdai előkészítés: Sörfőző Zsuzsa
Nyomás: Generál Nyomda Kft.
Felelős vezető: Hunya Ágnes

Feleségemnek, Tracinek és gyermekeinknek
– Nadine-nak, Milónak, Olinnak és Lyle-nak

TARTALOM

A SZERZŐ ELŐSZAVA 9

1. fejezet
Az iskolapadban 13

2. fejezet
A brit tervezőképzés 23

3. fejezet
Az élet Londonban 38

4. fejezet
Üdv. az Apple-nél! 66

5. fejezet
Jobs visszatér 102

6. fejezet
Ha egy üzlet beindul… 136

7. fejezet
Dizájnstúdió a vasfüggöny mögött 155

8. fejezet
Az iPod születése 166

9. fejezet
Gyártás, anyagok és effélék 180

10. fejezet
Az iPhone 201

11. fejezet
Az iPad 220

12. fejezet
Unibody mindenütt 227

13. fejezet
Az Apple legértékesebb játékosa 237

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS 255

TITOKTARTÁS ÉS FORRÁSOK 257

JEGYZETEK 259

KÉPEK JEGYZÉKE 281

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ 283

A SZERZŐ ELŐSZAVA

Aznap, amikor először találkoztunk, Jony Ive egész este a hátizsákomat cipelte.

Útjaink 2003-ban, egy kora esti partin keresztezték egymást a Macworld Expo kiállításon. A Wired.com technológiai weboldal segédriportereként pontosan tudtam, ki ő: Jonathan Paul Ive ugyanis már csak egy lépésnyire volt attól, hogy a világ leghíresebb tervezőjévé váljon.

Meglepődtem, hogy egyáltalán szóba állt velem.

Kiderült, hogy mindketten szeretjük a sört, és – mivel mindketten külhoni britként tengetjük a napjainkat San Franciscóban – szenvedünk a kultúrsokktól. Csatlakozott hozzánk Jony felesége, Heather is, így hármasban nosztalgiáztunk tovább az angol pubok, a remek napilapok és a brit elektronikus zene (főként a house) után sóvárogva. Én azonban néhány korsó sör után asztalt bontottam, mert eszembe jutott, hogy sietnem kell, találkozóm van. Elrohantam hát, de ottfelejtettem a laptoptáskámat.

Éjfél után megint összefutottam Jonyval – egy szálloda halljában, a város másik végén. Meglepetten konstatáltam, hogy a vállán lóg a hátizsákom.

Az, hogy a világ legünnepeltebb tervezője képes volt egész este egy feledékeny riporter táskáját hurcolászni, teljesen megdöbbentett. Ma már azonban tudom, hogy ez a fajta viselkedés nagyon is jellemző Jony Ive-ra. Neki a csapat az első, a munkatársak, és legfőképp az Apple. Az élete a munka – de amikor beszél róla, mindig többes szám első személyben nyilatkozik.

Első találkozásunk után néhány hónappal – 2003 júniusában – ismét összefutottunk, ezúttal a fejlesztőknek szervezett Apple-konferencián (Worldwide Developers Conference). Miközben Steve Jobs bemutatta a Power Mac G5-öt, ezt a lenyűgöző, torony alakú alumíniumházba rejtett erőgépet, Jony a színpad egyik oldalán épp túlbuzgó hölgyekkel beszélgetett az Apple PR-részlegétől. A bemutató után Jony felé indultam, aki sugárzó arccal rám mosolygott, és így köszöntött: „Örülök, hogy újra találkozunk."

Kezet ráztunk, majd őszinte kedvességgel a hogylétem felől érdeklődött.

Annyira zavarban voltam, hogy a hátizsákos esetet szóba se mertem hozni.

Végül mégis összeszedtem a bátorságomat, és megkérdeztem, nyilatkozna-e nekem. A közelben álló PR-osok egy emberként rázták a fejüket – az Apple mindig is híresen titokzatos volt –, de Jony azt felelte: „Természetesen!"

A hozzánk legközelebbi állványon kiállított modellhez vitt. Beértem volna néhány mondattal, erre ő belekezdett egy húszperces, szenvedélyes előadásba, amelyben legújabb munkájának részleteit ecsetelte. Szinte szóhoz sem jutottam. Ösztönösen tette ezt: a tervezés a szenvedélye.

A Power Mac G5 hatalmas alumíniumtömbje úgy festett, mint egy lopakodó bombázó. A harcias külső nagyon is illett a kor piaci viszonyaihoz. Akkoriban ugyanis épp javában zajlott – az Apple és az Intel között – a megahertzek háborúja: azon versengtek, vajon kié a leggyorsabb csip. A reklámok a gépek teljesítményére voltak kihegyezve, az Apple pedig azzal hencegett, hogy új számítógépe minden eddiginél erősebb. Jony azonban erről egy szót sem ejtett. „Nehéz dolgunk volt vele" – mondta. Majd arról kezdett beszélni, hogy a tervezőmunkát végig az egyszerűség vezérelte. „Arra törekedtünk, hogy csak az maradjon benne, amire feltétlenül szükség van. Ez az erőfeszítés azonban láthatatlan a végeredményen. Újra és újra visszatértünk a kiindulási állapothoz. Azt kérdezgettük: biztos, hogy kell az az alkatrész? Megoldható-e, hogy végrehajtsa a másik négy műveleteit is? Feladatunkká vált, hogy az egészet tovább és tovább redukáljuk, így könnyebb összerakni, és a felhasználóknak is könnyebb vele dolgozniuk."

Redukálás és egyszerűsítés? A technológiai iparban ezek nem affé-le könnyed beszédtémák. Az új termékek fejlesztésekor a gyártók, ahelyett, hogy lecsupaszították volna, jellemzően egyre több extrát adtak termékeikhez. Jony azonban egész másról beszélt. Nem mintha az egyszerűsítés újdonságnak számított volna, a tervezés egyszeregye is ezzel kezdődik. Ám 2003-ban, a való életben ennek nyoma sem volt. Nekem pedig csak később esett le, hogy ott, San Franciscóban, azon a júniusi délelőttön Jony Ive láttatni engedte számomra az Apple innovációjának a titkát, amikor – lényegében – feltárta előttem azt az alapfilozófiát, amely áttörést jelentő termékei révén a világ egyik legmeghatározóbb vállalatává tette az Apple-t.

Ive – aki szó nélkül félreállt, és átadta a színpadot a közös munkájuk gyümölcsét, többek között az ikonikus iMacet, az iPodot, az iPhone-t és az iPadet egyedül bemutató Steve Jobsnak – gondolkodásmódjával és tervezői munkásságával hatalmas áttöréseket ért el. Az Apple ipari formatervezésért felelős alelnökeként ma már páratlanul nagy erővel formálja információalapú társadalmunkat, és újradefiniálja a munka, a szórakozás, valamint az emberek közötti kommunikáció formáit.

Hogyan lett a diszlexiás, művészeti iskolát végzett angol diákból a világ vezető technikai innovátora? E könyv lapjain megismerhetünk egy zseniális, mégis szerény embert, a formatervezés megszállottját, akinek bámulatos és nagy hatású gondolatai kétségtelenül átformálták életmódunkat.

1. fejezet

Az iskolapadban

„A hidraulikája olyan tökéletes volt, hogy egy lehelet könnyedségével nyílt ki. Láthattam, mekkora tehetség bont szárnyat Jonathanben."

Ralph Tabberer

A legenda szerint a sirloin steak (hátszínből készült steak) szülőhelye a kelet-londoni Chingford. Történt ugyanis, hogy a 17. század végén, egy helyi uradalmi kastélyban tartott díszvacsora után II. Károly király olyan elégedett volt a feltálalt ételekkel, hogy a jóllakottság mámorában lovaggá ütött egy nagy hátszínt (angolul loin), így lett belőle Sir Loin.

Chingford másik nagy adománya a világnak Jonathan Paul Ive, aki jóval később, 1967. február 27-én látta meg a napvilágot.

Maga Chingford olyan, mint híres szülötte: csendes és szerény. A London északkeleti szélén, az eppingi erdő peremén megbúvó, tehetős alvótelepülés északról Essex megyével határos. Lakói konzervatívok, hiszen ez a kerület a Konzervatív Párt egykori elnökének, Iain Duncan Smithnek a választókörzete, aki jelenleg Sir Winston Churchill egykori posztját tölti be.

Jony Ive nyugodt, ám szerény körülmények közt nőtt fel. Apja, Michael John Ive ezüstművesként dolgozott, anyja, Pamela Mary Ive pedig pszichoterapeuta volt. Második gyermekük, Alison két évvel fiuk után született meg.

Jony a Chingfordi Alapítványi Iskola (Chingford Foundation School) tanulója lett; ide járt (nyolc évvel később) a világhírű futballista, David Beckham is. Az iskolában kiderült, hogy Jony tanulási nehézséggel küzd: diszlexiás (mint későbbi kollégája, a szintén bal agyféltekés Steve Jobs).

Már kisgyerekként is élénken foglalkoztatta Jonyt, mi hogyan működik. Elbűvölten vizsgálta, miként és miből állnak össze a tárgyak. Mérnöki óvatossággal szedett darabjaira rádiókat, kazettás magnókat: az érdekelte, hogyan szerelték össze, miként illeszkednek egymáshoz az alkatrészek.

Habár megpróbálta újra összerakni őket, nem mindig járt sikerrel. „Mióta az eszemet tudom, érdekeltek az ember alkotta tárgyak – mesélte 2003-ban, a londoni Dizájn Múzeumban adott interjújában. – Gyerekként mindent szétszedtem, ami csak a kezem ügyébe került. Később már inkább az érdekelt, hogyan készültek a tárgyak, miként működnek, milyen a formájuk, az anyaguk."[1]

Mike Ive tovább táplálta fiában ezt az érdeklődést, sokat beszélgetett vele a formatervezésről. Bár Jony nem mindig látta meg játékaiban a nagyobb összefüggéseket („Az, hogy ezek tudatos formatervezés eredményei, kezdetben nem volt nyilvánvaló vagy akár csak érdekes a számomra" – ismerte be londoni közönsége előtt 2003-ban), édesapja a gyermekévek alatt erősítette benne a dizájn iránti elköteleződést.

Az alma meg a fája

Mike Ive messze nem csak saját, koraérett kisfiára volt nagy hatással. Essexben sok-sok éven át tevékenykedett ezüstművesként és tanárként. Emberként nagyon kedvelték, szakértelméért pedig szinte csodálták, egyik kollégája „szelíd óriásként" jellemezte őt.[2]

Kezdetben művészi képességei hatására döntött úgy, hogy az iparművészet oktatását választja hivatásul, idővel azonban az oktatási hierarchiában való előmenetele nagyobb befolyást biztosított számára. Mike ugyanis egyike lett azoknak, akiket a brit Oktatási Minisztérium *(Ministry of Education)* kiragadott a tanítás mókuskerekéből, és Őfelsége tanfelügyelőjévé léptetett elő. Így az ő feladata lett ellenőrizni a körzetébe tartozó iskolákban folyó oktatás minőségét, kiemelt figyelmet szentelve a formatervezésnek és a műszaki ismereteknek.

Az idő tájt a brit iskolák a szakképzést igyekeztek fejleszteni. Egyre szélesedő szakadék tátongott ugyanis az elméleti és a gyakorlati tárgyak (például a formatervezés) oktatása között; utóbbiaknak, mint például a fa- és fémmegmunkálásnak, a főzésnek, vagyis lényegében a technikai tárgyaknak elismertségből és erőforrásokból is meglehetősen kevés jutott. És, ami még ennél is rosszabb, általánosan elfogadott tantervek hiányában az iskolák – ahogyan azt egy egykori tanár megfogalmazta – „gyakorlatilag azt taníthattak, amit akartak"[3].

Mike Ive új szintre emelte a később dizájntechnológiának (design technology, DT) nevezett tudományágat azzal, hogy elérte, hogy bekerüljön a brit alaptantervbe.[4] A közreműködésével kidolgozott, igen előrelátó dizájn- és technológia-tantervben az iparművészeti tárgyakról a hangsúly egy olyan, egységbe foglalt képzésre helyeződött, amely elméleti és gyakorlati tudást is adott. Oktatóként Mike messze megelőzte a korát – mondta róla Ralph Tabberer, egykori tanár kollégája, aki a 2000-es évek elején, Tony Blair miniszterelnök kormányában a brit iskolák főigazgatója lett.

Mike annak a kötelező tantervnek a megírásában is segédkezett, amely azután modellként szolgált az Egyesült Királyság összes iskolájának: ezzel Anglia és Wales a világon elsőként tette elérhetővé a dizájntechnológia oktatását valamennyi 5 és 16 év közötti tanuló számára. „Mike hatására a DT igencsak kinőtte magát, és ez a korábban jelentéktelen tantárgy ma már a tanórák 7–10%-át teszi ki" – mondta Tabberer. Másik egykori kollégája, Malcolm Moss így jellemezte Mike szerepét a dizájntechnológia oktatásában: „Mike a DT iránti elkötelezettségének köszönheti hírnevét."[5] A gyakorlatban mindez azt jelentette, hogy Mike a „laza" tantárgyból valódi dizájnképzést teremtett, ezzel pedig kikövezte az utat a tehetséges brit tervezők egész generációja – köztük a saját fia – előtt.

Tabberer jól emlékszik arra, amikor Mike beszámolt Jony iskolai előmeneteléről, és arról, hogy a fiát egyre inkább érdekli a formatervezés. Mike azonban nem volt olyan törtető, mint a sztárteniszező Venus és Serena Williams apja – sosem akart csodagyereket faragni a fiából. „Mike egyszerűen csak tovább táplálta fia érdeklődését, mert meglátta benne a tehetséget – mondta Tabberer. – Rengeteget beszélt Jonathannek a dizájnról. Ha együtt sétáltak a városban, megmutogatta neki a különféle utcai lámpákat, és megkérdezte, szerinte miért különböznek, vajon hogyan világítják meg az utcát, vagy milyen időjárási körülmények befolyásolhatták a lámpatestek formáját. Állandó beszédtéma volt köztük az épített környezet, az őket körülvevő, ember alkotta tárgyak, és az, hogy ezek mitől és hogyan lehetnének még jobbak."[6]

Tabberer hozzátette: „Mike mindig valamiféle nyugalmat árasztott, a munkájában pedig elképesztően jó volt. Nagyon szelíd, nagy tudású, igen nagylelkű és udvarias volt. Egy igazi angol úriember." Ezek a tulajdonságok természetesen Jonyra is legalább annyira illenek.

Irány észak!

Jony még 12 éves sem volt, amikor a család az ország közép-nyugati vidékére (West Midlands), a Londontól több száz kilométerre fekvő Stafford városába költözött. Az északi Stoke-on-Trent és a déli nagy iparváros, Wolverhampton között félúton fekvő település igazán bájos hely a maga régi épületeivel. A városka felett az eredetileg a 11. században, a normann hódítók által emelt vár, a későbbi Stafford-kastély romjai őrködnek.

Az 1980-as évek elején Jony a város szélén fekvő, igen sok gyereket oktató állami középiskolába, a Waltonba iratkozott be. Ugyanazokat a tantárgyakat tanulta, mint a többi helyi gyerek, és úgy tűnt, könnyen beilleszkedett. Diáktársai megtermett, sötét hajú, halk szavú kamaszként emlékeznek rá. Népszerű diákként sok barátja volt, és számos, iskolán kívüli tevékenységben vett részt. „Határozott jellem volt, és rögtön beilleszkedett" – mondta róla mára már nyugdíjba vonult némettanára, John Haddon.[7]

Bár a Waltonnak már akkor is volt számítógépterme, benne a kor több számítógéptípusával (így például Acornokkal, BBC Micrókkal, és akadt egy Clive Sinclair-féle híres ZX Spectrum is), Jony csöppet sem érezte itt otthon magát – talán a diszlexiája miatt. Akkoriban ugyanis még a villogó kurzor által jelölt parancssorba kellett – leütésről leütésre – begépelni az utasításokat.[8]

Egy helyi egyházi szervezet, a Wildwood Keresztény Közösség (Wildwood Christian Fellowship) a helyi közösségi házban tartotta összejöveteleit. Az ökumenizmust hirdető evangélikus gyülekezet kreatív önkifejezési lehetőséget kínált Jonynak és a Wildwoodban megismert zenésztársainak. „Jony a White Raven nevű bandában dobolt – mesélte Chris Kimberley, Ive waltoni iskolatársa. – A zenekar többi tagja mind idősebb volt nála. […] Soft rockot játszottak, és templomokban léptek fel."[9]

A zene mellett a rajzolás és a tervezés jelentett még egérutat az elméleti tantárgyak börtönéből, hiszen már korán kiderült, hogy Jonynak jó érzéke van a rajzoláshoz és a műszaki formatervezéshez. Az apjával való kapcsolata továbbra is inspirálólag hatott rá. „Apám kiváló kézműves mesterember volt – idézte fel már felnőtt fejjel gyermekkori emlékeit. – Készített bútort és ezüst étkészletet is. Istenáldotta tehetség volt, szinte bármit el tudott készíteni saját kezűleg."[10]